

KÂMİL MÜMİNİN ÖZELLİKLERİ

İmanın Kökü Kalpte, Meyvesi Hayatta

Konu: İmanın ibadete, ahlâka ve gündelik hayata yansıması	Tarih: 16 Ekim 2026 Cuma
Hazırlayan: Kürsü İmam-Hatibi	Muhatap: Avrupa’da yaşayan çok kuşaklı cemaat
Ana kaynaklar: Kur’an, hadis külliyyatı, siyer, akaid	Süre: Yaklaşık 40–45 dakika; cemaate göre uyarlanır

◆ Vaaz ve irşat hedefi

Cemaatin imanı yalnız kalpte taşınan bir kabul olarak değil, namazda huşûya, dilde doğruluğa, evde güzel ahlâka, çarşıda güvene ve verilen sözde vefaya dönüşen canlı bir hayat olarak görmesini sağlamak. Ana cümle: **İmanın kökü kalpte, meyvesi hayattadır; kâmil mümin camide de çarşıda da aynı insandır.** Her bölüm bu cümleyi Kur’an’ın ve Sünnet’in aynasında, gurbetteki hayatımızın içinde görünür kılar.

45 DAKİKALIK KÜRSÜ AKIŞI

Aşama	Sayfa	Süre	Vurgu
İftitah ve gönül bağı	2	4 dk	İman ağacı; komşumuz imanımızı hayatımızdan okur
İmanın aslı ve kemâli	3	3 dk	Tasdik, şubeler, kardeşini kendin gibi sevmek
Huşû ve istikamet	4–5	9 dk	Mü’minûn 1–11; namaz ve hayat; «Allah’a iman ettim de, sonra dosdoğru ol»
Dil, göz ve gıybet	6–7	7 dk	İsrâ 36; hayır söylemek ya da susmak; müflis
Güzel ahlâk ve güven	8–9	6 dk	Ahlâkı en güzel olan; elinden ve dilinden emin olunan
Öfke, af, sabır ve şükür	10–11	7 dk	Kazm-ı gayz; Mistah’ın affı; müminin iki kanadı
İnfak ve ahde vefa	12	4 dk	Gizli ve açık infak; emanet, söz, sözleşme
Yedi söz ve hatim	13–14	5 dk	Kur’an’ın aynası; cemaat niyazı

🗣️ KÜRSÜ VAAZ VE İRŞAT REHBER NOTU — Kürsüde kullanma ölçüsü

Vaaz bir **ayna** olsun, mahkeme değil. «Siz kâmil mümin değilsiniz» gibi yargılayan bir dil kullanmayın; «biz» diliyle hep birlikte kendimize bakalım. İmanın aslı ile kemâli arasındaki farkı (3. sayfa) dikkatle anlatın: Günah işleyen mümin imandan çıkmaz; ama imanı olgunlaşmamış olur.

Süre kısalsa 10. sayfadaki af bölümünü özetleyin (geçen haftanın konusuydu); 4, 6, 9 ve 13. sayfaları koruyun. 5. sayfadaki çoban kıssası sahâbe sözü olarak nakledilir; hadis gibi sunulmaz. 2. sayfadaki ağacı cemaatin tanıdığı bir ağaçla somutlaştırın (köydeki ceviz, bahçedeki elma); ana cümleden sonra kısa bir sükût bırakın.

BEŞ ANAHTAR KAVRAM

Kavram	Anlamı ve vaazdaki karşılığı
İman	Peygamberimizin Allah’tan getirdiği kesin bilinen hükümleri kalp ile tasdik etmek; dil ile ikrar etmek.
Kâmil mümin	İmanı olgunlaşmış, inancı ibadetine, ahlâkına ve muamelesine yansıtmış mümin.
Huşû	Allah’ın huzurunda olduğunu bilerek kalbin saygıyla eğilmesi, bedenın sükûnet bulması.
İstikamet	Emrolunduğu gibi dosdoğru olmak; inanç, söz ve davranışın birbirini tutması.
Ahde vefa	Verilen söze, yapılan anlaşmaya ve emanete sadakatle bağlı kalmak.

Kaynak usulü: Âyet lafızları Tanzil metnine dayanır; mealler anlam esaslıdır ve Kur’an Yolu ile karşılaştırılmıştır; kısaltılan âyet ve hadis parçaları belirtilmiştir. Hadis numaraları yaygın numaralandırmaya göredir; senedinde zayıflık bulunan rivayet ayrıca işaretlenmiştir. Kavram tanımları TDV İslâm Ansiklopedisi ile karşılaştırılmış, doğrulanamayan nispetler çıkarılmıştır.

İFTİTAH: İMAN BİR AĞAÇTIR

🔊 KÜRSÜ DUASI — Hamd, salavat ve iftitah duası

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي ۞ وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي ۞ وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ
لِّسَانِي ۞ يَفْقَهُوا قَوْلِي

Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur. Peygamberimiz Muhammed'e, ailesine ve bütün ashabına salât ve selâm olsun. Rabbim! Gönlüme ferahlık ver, işimi bana kolaylaştır, dilimden düğümü çöz ki sözümü iyi anlasınlar.

[Hamd: Fâtiha, 1/2. Salavat: serbest dua lafzı. Dua: Tâhâ, 20/25–28]

🕌 **Aziz cemaat! İmanını gurbette bir emanet gibi koruyan, evladına ve komşusuna güzel örnek olmaya çalışan kıymetli kardeşlerim!**

Komşumuz, iş arkadaşımız ya da çocuğumuzun öğretmeni bize «İmanın şartları kaçtır?» diye sormaz. Ama her gün bakar: Sözümüzü tutuyor muyuz, işimizi düzgün yapıyor muyuz, öfkelendiğimizde nasıl konuşuyoruz? **Avrupalı komşumuz Kur'an'ı açıp okumadan önce bizim hayatımızı okur.** Rabbimiz imanı ve güzel sözü kökü sağlam bir ağaca benzetir:

📖 ÂYET-İ KERİME — Kökü sağlam, dalları gökte bir ağaç

أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ
وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ ۞ تُؤْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا

Allah'ın nasıl bir misal getirdiğini görmedin mi? Güzel sözü, kökü sabit, dalları gökte olan güzel bir ağaca benzetti. O ağaç, Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir.

[İbrâhîm, 14/24–25; âyetlerden bölüm]

Ağacın kökü toprağın altında görünmez; ama meyvesi herkesin gözü önündedir. İmanın kökü de kalptedir; onu yalnız Allah bilir. Meyvesi ise namazımızda, sözümüzde, ticaretimizde, ailemizde ve komşuluğumuzda görünür. Bugün Kur'an'ın ve Peygamberimizin tarif ettiği **kâmil müminin**, yani imanı olgunlaşıp meyveye durmuş müminin özelliklerini konuşacağız. **İmanın kökü kalpte, meyvesi hayattadır.**

I. İMANIN ASLI VE KEMÂLİ

📖 ÂYET-İ KERÎME — Müminin iman ettikleri

أَمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلٌّ آمَنَ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ
وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ لَا نَفَرَقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ وَقَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ
رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

Allah'ın elçisi ve müminler, Rabbinden ona indirilene iman ettiler. Her biri Allah'a, meleklerine, kitaplarına, peygamberlerine inandılar. «O'nun elçileri arasında ayırım yapmayız» ve «İşittik, itaat ettik, bağışlamayı dileriz Rabbimiz, gidiş sanadır» dediler.

[Bakara, 2/285]

Kardeşlerim! **İman**, Peygamberimizin Allah'tan getirdiği ve kesin olarak bilinen hükümleri kalp ile tasdik etmek, onun haber verdiklerini tereddütsüz kabul etmektir. Bu kabulü dil ile ikrar eden kişiye **mümin** denir. İnkâr edene kâfir, dili ile «inandım» deyip kalbi ile inanmayana münafık denir.

Ehl-i sünnet âlimleri imanın aslı ile kemâlini birbirinden ayırır: Salih amel imanın aslına dâhil değildir; bu yüzden günah işleyen mümin imandan çıkmaz. Ama amel imanı besler, güçlendirir ve olgunlaştırır. Kökü olan ama meyve vermeyen ağaç kurumuş değildir; fakat bahçıvanının emeğini beklemektedir. **İman aslıyla kurtarır, kemâliyle yükseltir.**

📖 HADİS-İ ŞERİF — İmanın şubeleri

الْإِيمَانُ بِضْعٌ وَسَبْعُونَ أَوْ بِضْعٌ وَسِتُّونَ شُعْبَةً، فَأَفْضَلُهَا قَوْلُ لَا إِلَهَ إِلَّا
اللَّهُ، وَأَدْنَاهَا إِمَاطَةُ الْأَذَى عَنِ الطَّرِيقِ، وَالْحَيَاءُ شُعْبَةٌ مِنَ الْإِيمَانِ

İman yetmiş küsur ya da altmış küsur şubedir. En üstünü «Lâ ilâhe illallah» sözü, en aşağısı ise yoldan eziyet veren bir şeyi kaldırmaktır. Hayâ da imandan bir şubedir.

[Müslim, İmân, 58 (35)]

İmanın en yüksek şubesi tevhid, en alt şubesi ise yoldaki bir engeli kaldırmaktır. Demek ki iman, kalpteki kelime-i tevhidden kaldırımdaki bir taş kadar uzanan geniş bir hayattır. Peygamberimiz bir başka hadiste imanın kemâlini kardeşliğe bağlar: «Sizden biriniz kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe (tam anlamıyla) iman etmiş olmaz.» (Buhârî, İmân, 7; Müslim, İmân, 71) Âlimler buradaki «iman etmiş olmaz» sözünü imanın aslının değil, **kemâlinin** nefyi olarak anlamışlardır. (Nevevî, Şerhu Müslim, II, 16)

Kur'an da Allah anıldığında yürekleri titreyen, namazı kılan ve rızıklarından infak edenler için «Gerçek müminler işte onlardır» buyurur. (Enfâl, 8/2–4) Şimdi bu gerçek müminin özelliklerini sırasıyla açalım.

II. KÂMİL MÜMİN NAMAZINDA HUŞÛ SAHİBİDİR

📖 ÂYET-İ KERÎME — Kurtuluşa eren müminler

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١﴾ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

Müminler kesinlikle kurtuluşa ermiştir; ki onlar, namazlarında derin bir saygı hali yaşarlar.

[Mü'minûn, 23/1–2]

Mü'minûn sûresi kurtuluşa eren müminleri anlatmaya namazla başlar ve yine namazla bitirir. Arada boş sözden yüz çevirmeyi, zekâtı, iffeti, emanete ve ahde riayeti sayar. (Mü'minûn, 23/1–11) Kâmil müminin vasıfları âdeta bir çerçeveye gibi namazla kuşatılmıştır:

Mü'minûn 1–11: Namazla başlayıp namazla biten bir hayat

1 Namazlarında huşû içindedirler

âyet 2

2

âyet 3

Boş sözden
yüz çevirirler

3

âyet 4

Zekâtı
verirler

4

âyet 5–7

İffetlerini
korurlar

5

âyet 8

Emanete ve ahde
riayet ederler

6

Namazlarını korurlar

âyet 9

Müjde: Onlar Firdevs cennetine vâris olacaklardır (âyet 10–11)

Huşû, Allah'ın huzurunda durduğunu bilen kalbin saygıyla eğilmesi, bedeninin de bu saygıyla sükûnet bulmasıdır. Namazda kul Rabbine en çok secdeye yaklaşır; ama yalnız kılmak yetmez, asıl mesele namazda huşûyu yakalayabilmektir. Aklımız alışverişte, gözümüz saatte, kalbimiz dünyada iken kılınan namaz, borcu düşürse de kalbi diriltmekte zorlanır.

Huşûnun yolu bellidir: Vaktinde ve acele etmeden kılmak, okuduğumuzun anlamını öğrenmek, secdeye bir an daha durmak, namazdan önce telefonu susturmak ve «Belki bu son namazım» diyerek tekbir almak. Huşû bir anda kazanılmaz; her namazda biraz daha büyür.

📖 HADİS-İ ŞERİF — Allah kalplere ve amellere bakar

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صَوْرِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz; fakat kalplerinize ve amellerinize bakar.

[Müslim, Birr, 34 (2564)]

Gurbette namaz, bazen bir mesai arasına, bir okul teneffüsüne ya da yolculukta bir park yerine sığdırılır. İş yerinde vakti gözetmek için amirle nazikçe konuşmak, mescit bulunmayan yerde temiz bir köşede seccadeyi sermek, cemaatle kılabildiğimiz her namazı ganimet bilmek, kâmil müminin gayretidir. **Namaz hayatımızın merkezinde durursa, diğer bütün vasıflar onun etrafında yerini bulur.**

II. (DEVAM) NAMAZ HAYATA TAŞININCA: DOSDOĞRU OLMAK

📖 ÂYET-İ KERÎME — Namazın kazandırdığı ahlâk

اَتْلُ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى
عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ

Kitaptan sana vahyedilenleri oku, namazı özenle kıl. Kuşkusuz namaz hayâsızlıktan ve kötülükten meneder.

[Ankebût, 29/45; âyetten bölüm]

Huşû ile kılınan namaz secdeye bitmez; insanın hayatına taşınır. Başımızı secdeye koyduğumuz gibi elimiz de secde edecek, harama uzanmayacak; ayağımız da secde edecek, kötülüğe yürümeyecek. Dilimizin Allah'ı zikretmesi yetmez; o dil yalan söylemeyecek, gıybet etmeyecek, insanları birbirine düşürmeyecek. **Namaz kılıp da insanlara zulmediyorsak, namazın bize kazandırması gerekeni henüz kazanamamışız demektir.**

📖 ÂYET-İ KERÎME — Buyurulduğu gibi dosdoğru ol

فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ

Senin yanında hak yola dönenlerle birlikte, sana buyurulduğu gibi dosdoğru ol! Siz de azıp sapmayın. Allah, yaptıklarınızı çok iyi görmektedir.

[Hûd, 11/112]

Sahâbeden Süfyân b. Abdullah (r.a.), «Ey Allah'ın Resûlü! Bana İslâm hakkında öyle bir söz söyle ki onu senden sonra kimseye sormayayım» dedi. Peygamberimiz şöyle buyurdu: «Allah'a iman ettim de, sonra dosdoğru ol.» (Müslim, Îmân, 62) **İstikamet**, inanç, söz ve davranışın birbirini tutmasıdır. Kâmil müminin hayatında ikiyüzlülük yoktur: Camide başka, iş yerinde başka; insanların yanında başka, yalnızken başka değildir.

💡 İBRET VE TARİHTEN TABLO — Sahâbeden bir ibret: «Peki Allah nerede?»

Abdullah b. Ömer (r.a.) bir koyun çobanının yanından geçerken «Ey çoban, (kesmek için) bir koyun var mı?» diye sorar. Çoban «Sahibi burada değil» der. İbn Ömer «Kurt yedi dersin» deyince çoban başını göğse kaldırır: «Peki Allah nerede?» İbn Ömer «Vallahi "Allah nerede?" demeye ben daha lâıyığım» der; çobanı da koyunları da satın alır, çobanı azat edip koyunları ona bağışlar.

[Heysemî, Mecmau'z-zevâid, IX, 350; Beyhakî, Şuabü'l-îmân. Sahâbeden nakledilen bir haberdir, hadis değildir]

Kimsenin görmediği yerde «Allah görüyor» diyebilmek, istikametın özüdür. Allah bizi camide gördüğü gibi evimizde, işimizde, çarşıda, pazarda ve ekran başında da görür.

III. KÂMİL MÜMİN DİLİNE VE GÖZÜNE SAHIPTİR

📖 ÂYET-İ KERİME — Kulak, göz ve gönül sorumludur

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ
أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

Hakkında bilgin olmayan şeyin ardına düşme! Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur.

[İsrâ, 17/36]

Kardeşlerim! Allah'ın bize verdiği her organ bir emanettir ve her emanetin hesabı vardır. Kâmil mümin, küçük bir et parçası olan dilin insanı dünyada da âhirette de felâkete sürükleyebileceğini bilir. Peygamberimiz, Muâz b. Cebel'e (r.a.) dilini tutarak «Şunu tut!» buyurmuş; «İnsanları yüzüstü ateşe sürükleyen, dillerinin biçtiklerinden başka bir şey midir?» diye sormuştur. (Tirmizî, İmân, 8)

📖 HADİS-İ ŞERİF — Ya hayır söyle ya sus

مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيَقُلْ خَيْرًا أَوْ لِيَصْمُتْ

Allah'a ve âhiret gününe iman eden ya hayır söylesin ya da sussun.

[Buhârî, Rikâk, 23 (6475); Müslim, İmân, 74 (47); rivayetten bölüm]

Hesabı sorulacak emanetler

Kulak
Duyduğunu doğrula,
söylentiye
kulak verme.

Göz
Harama bakma,
gerektiğinde
ekranı ters çevir.

Kalp
Kötü zandan sakın,
kine ve hasede
yer verme.

Dil
Hayır söyle
ya da sus; gıybete
ve yalana yer yok.

«Kulak, göz ve gönül, bunların hepsi ondan sorumludur.» İsrâ, 17/36

Kâmil mümin gözüne de sahip çıkar. Rabbimiz mümin erkeklere ve mümin kadınlara gözlerini haramdan sakınmalarını emreder. (Nûr, 24/30–31) Bugün göz yalnız sokakta değil, avucumuzdaki ekranda da imtihan olur. Bir tıkla önümüze gelen görüntüden gözümüzü çevirmek elimizdedir; bilerek bakmaya devam ettiğimiz her görüntü ve doğruluğunu bilmeden paylaştığımız her haber ise gözümüzün ve kalbimizin hesabına yazılır. **Ekranı ters çevirebilmek de bir iman meselesidir.**

Gurbette bunun bir de dil boyutu vardır: Bildiğimiz dillerin sayısı arttıkça sorumluluğumuz da artar. Türkçe, Fransızca, Felemenkçe veya Almanca; hangi dilde konuşursak konuşalım, Rabbimizin istediği aynıdır: doğru, güzel ve yerinde söz.

IV. KÂMİL MÜMİN GİYBET VE DEDİKODUDAN UZAKTIR

📖 ÂYET-İ KERÎME — Ölü kardeşinin eti

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ
وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ
لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

Ey iman edenler! Zannın çoğundan sakının; çünkü bazı zanlar günahtır. Gizlilikleri araştırmayın, birbirinizin gıybetini yapmayın; herhangi biriniz, ölmüş kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Tabii ki bundan tiksindiniz! Allah'a itaatsizlikten de sakının. Allah tövbeleri çokça kabul etmektedir, rahmeti sonsuzdur.

[Hucurât, 49/12]

Âyet üç kötülüğü bir zincir gibi sıralar: Kötü zanla başlayan, kusur araştırmakla büyüyen ve kardeşinin arkasından konuşmakla biten bir zincir. Rabbimiz gıybeti ölmüş kardeşinin etini yemeye benzetir; çünkü gıybet edilen kişi orada değildir, kendini savunamaz.

📖 HADİS-İ ŞERİF — Gıybet nedir?

أَتَدْرُونَ مَا الْغِيْبَةُ؟ قَالُوا: اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَعْلَمُ. قَالَ: ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ

«Gıybet nedir, bilir misiniz?» Ashap «Allah ve Resûlü daha iyi bilir» dedi. Peygamberimiz «Kardeşini, hoşlanmayacağı bir şeyle anmandır» buyurdu. «Söylediğim şey kardeşimde varsa?» diye sorulunca da «Varsa gıybet etmiş olursun; yoksa ona iftira etmiş olursun» buyurdu.

[Müslim, Birr, 70 (2589); rivayetten bölüm]

Peygamberimiz gerçek müflisi şöyle tarif etmiştir: Kıyamet günü namaz, oruç ve zekâtla gelir; ama birine sövmüş, birine iftira atmış, birinin malını yemiştir. Sevapları hak sahiplerine dağıtılır; sevapları bitince onların günahları ona yüklenir (Müslim, Birr, 59). **Gıybet, emekle biriktirdiğimiz âhiret sermayesini başkasının hesabına aktarır.**

📖 GURBETTEN BİR TABLO — Temsilî bir sahne: Mesaj grubundaki söz

Bir mesaj grubunda birinin özel hayatıyla ilgili bir ses kaydı dolaşmaya başlar; herkes bir cümle ekler. Yaşlı bir kardeşimiz kısa bir not yazar: «Kardeşimiz burada değil; bilmediğimiz şeyin peşine düşmeyelim. Kaydı silelim, onun için dua edelim.» Konu kapanır. **Bir cümle, bir gıybet zincirini kırmaya yeter.**

[Temsilî örnektir; yaşanmış olay olarak anlatılmaz]

V. HADİSLERİN AYNASINDA: GÜZEL AHLÂK

🕌 **Aziz kardeşlerim! Peygamberimiz imanın olgunluğunu ölçen bir terazi bırakmıştır.**

📖 HADİS-İ ŞERİF — İmanca en olgun olanlar

أَكْلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيْمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخِيَارُهُمْ خِيَارُكُمْ لِنِسَائِهِمْ
خُلُقًا

Müminlerin iman bakımından en olgun olanı, ahlâkı en güzel olanıdır. Sizin en hayırlılarınız da hanımlarına karşı ahlâkı en güzel olanlarıdır.

[Tirmizî, Radâ', 11 (1162)]

Bu hadiste iman ile ahlâk aynı cümlede buluşur: İmanın kemâli, ahlâkın güzelliğiyle ölçülür. Hadisin ikinci cümlesi ise bu terazinin ilk kurulduğu yeri gösterir: ev. Dışarıda güler yüzlü, kibar ve yardımsever olup evinde eşine ve çocuklarına sert davranan bir insanın ahlâkı henüz kemâle ermemiştir. **Ahlâkın ilk imtihanı, kapıdan içeri girdiğimiz andadır.**

Peygamberimiz gönderiliş gayesini de şöyle özetler: «Ben ancak güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.» (İbn Hanbel, II, 381) Rabbimiz de ona hitap ederek şöyle buyurur:

📖 AYET-İ KERİME — Üstün bir ahlâk

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

Sen elbette üstün bir ahlâka sahipsin.

[Kalem, 68/4]

Hız. Âişe validemize Peygamberimizin ahlâkı sorulduğunda «Onun ahlâkı Kur'an'dı» cevabını vermiştir. (Müslim, Müsâfirîn, 139) Kur'an'ın emrettiği her güzelliği yaşayan, yasakladığı her çirkinlikten uzak duran bir hayat... Kâmil mümin, o hayatı kendine örnek alır. Rabbimiz bize bu örneği şöyle gösterir: «İçinizden Allah'ın lutfuna ve âhiret gününe umut bağlayanlar, Allah'ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah'ta güzel bir örneklik vardır.» (Ahzâb, 33/21)

Güzel ahlâk, güler yüzle selâm vermek, kırıcı sözü yutmak, yaşlıya hürmet, küçüğe şefkat, hizmet edene teşekkür etmektir. Bunlar küçük görünür; ama Peygamberimiz, kıyamet günü müminin mizanında güzel ahlâktan daha ağır bir şey bulunmadığını haber vermiştir (Tirmizî, Birr, 62).

V. (DEVAM) ELİNDEN VE DİLİNDEN EMİN OLUNAN

📖 HADİS-İ ŞERİF — Müslüman ve mümin kimdir?

المُسْلِمُ مَنْ سَلِمَ النَّاسُ مِنْ لِسَانِهِ وَيَدِهِ، وَالْمُؤْمِنُ مَنْ أَمِنَهُ النَّاسُ
عَلَى دِمَائِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ

Müslüman, insanların dilinden ve elinden selâmette olduğu kimsedir. Mümin de insanların canları ve malları konusunda kendisinden emin oldukları kimsedir.

[Nesâî, İmân, 8 (4998); benzer lafızla Tirmizî, İmân, 12 (2627)]

Kardeşlerim! «**Mümin**» kelimesi «**güven**» kökünden gelir. Allah'ın güzel isimlerinden biri de el-Mü'min'dir; kullarına güven veren demektir. O hâlde mümin, güvenen ve güven veren insandır. Kâmil müminin elinden ve dilinden korkulmaz. Hilesi yoktur, ticareti düzgündür, emanete ihanet etmez. Cami safında güven verdiği gibi caminin dışında da güven verir.

Peygamberimiz bu güveni komşuluk üzerinden de anlatmıştır. Üç defa «Vallahi iman etmiş olmaz!» buyurdu. «Kim, ey Allah'ın Resûlü?» diye sorulunca şöyle dedi: «Komşusu, kötülüklerinden emin olmayan kimse.» (Buhârî, Edeb, 29)

📖 GURBETTEN BİR TABLO — Temsilî bir sahne: Fırıncının dürüstlük imtihanı

Sabahın erken saatinde küçük bir Türk fırınına yaşlı bir Belçikalı hanım gelir. Gözleri iyi görmediği için bozuk paraları avucuna döküp «Siz alın» der. Fırıncı kardeşimiz parayı tek tek sayar, fazlasını geri verir, ekmeği de sıcak sıcak sarar. Aradan aylar geçer; hanımefendi mahallede yeni gelen bir Müslüman aileyi «Onlar güvenilir insanlardır, fırıncıyı tanıyorum» diyerek savunur. **Kâmil müminin teraziye doğru tartması, bir mahallenin kalbini kazanmasına yeter.**

[Temsilî örnektir; yaşanmış olay olarak anlatılmaz]

Gurbette her Müslüman, istese de istemese de İslâm'ın bir temsilcisidir. Bir kişinin yalanı bütün cemaate, bir esnafın hilesi bütün Müslümanlara mal edilebilir. Aynı şekilde bir işçinin dürüstlüğü, bir öğrencinin edebi, bir komşunun güler yüzü de binlerce kelimelik anlatıdan daha çok şey söyler. **Bizden emin olan bir komşu, İslâm'a açılmış bir penceredir.**

VI. ÖFKESİNE HÂKİM, AFFETMEYİ BİLEN MÜMİN

📖 ÂYET-İ KERÎME — Öfkesini yenen, insanları affeden

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَاطِمِينَ الْغَيْظَ وَالْعَافِينَ
عَنِ النَّاسِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Onlar (takvâ sahipleri) bollukta da darlıkta da Allah yolunda harcarlar, öfkelerini yenerler, insanları affederler. Allah işini güzel yapanları sever.

[Âl-i İmrân, 3/134]

Öfke, Allah'ın insana verdiği fitrî bir duygudur; kusur onun varlığında değil, dizginleri ele geçirmesindedir. Öfke bir anlıktır, ama neticesi bazen telafisi imkânsız bir pişmanlığa dönüşür. Bir anlık öfkeyle nice yuvaların yıkıldığını, nice dostlukların bittiğini biliyoruz. Peygamberimiz «Güçlü kişi güreşte rakibini yenen değildir; asıl güçlü, öfke anında kendine hâkim olandır» buyurmuştur. (Buhârî, Edeb, 76; Müslim, Birr, 107) Öfke kabardığında Allah'a sığınmayı, susmayı, ayaktaysak oturmayı tavsiye etmiştir (Buhârî, Edeb, 76; İbn Hanbel, I, 239; Ebû Dâvûd, Edeb, 3); öfkeyi abdestle söndürmeyi öğütleyen, senedi zayıf bir rivayet de nakledilmiştir.

Öfkesini yenen mümin bir adım daha atar ve affeder. Rabbimiz, kötülüğe denk karşılık vermenin adalet, affedip arayı düzeltmenin ise mükâfatını kendisinin vereceği bir fazilet olduğunu bildirir. (Şûrâ, 42/40)

📖 HADİS-İ ŞERİF — Af izzeti artırır

مَا نَقَصَتْ صَدَقَةٌ مِنْ مَالٍ، وَمَا زَادَ اللَّهُ عَبْدًا بِعَفْوٍ إِلَّا عِزًّا، وَمَا تَوَاضَعَ أَحَدٌ لِلَّهِ إِلَّا رَفَعَهُ اللَّهُ

Sadaka maldan bir şey eksiltmez. Allah, affeden kulunun ancak izzetini artırır. Allah için alçak gönüllü olanı da Allah yüceltir.

[Müslim, Birr, 69 (2588)]

Hiz. Ebû Bekir (r.a.), kızı Hiz. Âişe'ye atılan iftiraya katılan akrabası Mistah'a artık yardım etmeyeceğine yemin etmişti. Bunun üzerine «Bağışlasınlar, hoş görsünler; Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz?» (Nûr, 24/22) âyeti indi. Hiz. Ebû Bekir hemen «Evet, vallahi ben Allah'ın beni bağışlamasını isterim» dedi ve Mistah'a yardımı yeniden başlattı. (Buhârî, Tefsîr, Nûr, 6) Peygamberimiz de Mekke'nin fethinde yıllarca kendisine eziyet edenleri affederek bu ahlâkın en yüce örneğini göstermiştir.

Kâmil mümin kardeşine üç günden fazla küs durmaz; çünkü Peygamberimiz bunun helâl olmadığını, küs duran iki kişiden hayırlısının önce selâm veren olduğunu bildirmiştir. (Buhârî, Edeb, 62; Müslim, Birr, 25) **Affedilmek isteyen affeder; kâmil mümin ilk selâmı veren olmaktan çekinmez.**

VII. SABIR VE ŞÜKÜR: MÜMİNİN İKİ KANADI

HADİS-İ ŞERİF — Namaz nur, sadaka burhan, sabır ziyâdır

وَالصَّلَاةُ نُورٌ، وَالصَّدَقَةُ بُرْهَانٌ، وَالصَّبْرُ ضِيَاءٌ

Namaz nurdur, sadaka (imana) delildir, sabır ise parlak bir ışıktır.

[Müslim, Tahâret, 1 (223); rivayetten bölüm]

Hadiste sabır için kullanılan **ziyâ** kelimesi, güneşin ışığı gibi hem aydınlatan hem ısıtan bir ışığı anlatır. Sabır, karanlık bir gecede yanan kandil gibidir: Sıkıntıyı bir anda yok etmez; ama yolumuzu görmemizi sağlar. Kâmil mümin başına bir musibet geldiğinde isyan etmez, her önüne gelene dert yanmaz. Yaşadığı her sıkıntının bu dünyada bir imtihan olduğunu bilir ve Rabbimizin «Şüphesiz Allah sabredenlerin yanındadır» (Bakara, 2/153) müjdesine tutunur.

Sabır yalnız musibete katlanmak değildir. Harama karşı direnmek, ibadete devam etmek ve doğrulukta sebat etmek de sabırdır. Asr sûresi, hüsrandan kurtulanların iman edip sâlih amel işleyen, birbirlerine hakkı ve sabrı tavsiye edenler olduğunu haber verir. (Asr, 103/1–3) Bir Müslümana yapılabilecek en güzel iyiliklerden biri, zor gününde ona sabrı hatırlatmaktır.

HADİS-İ ŞERİF — Müminin hâli ne hoştur

عَجَبًا لِأَمْرِ الْمُؤْمِنِ، إِنَّ أَمْرَهُ كُلَّهُ خَيْرٌ، وَلَيْسَ ذَاكَ لِأَحَدٍ إِلَّا
لِلْمُؤْمِنِ، إِنْ أَصَابَتْهُ سَرَاءٌ شَكَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ، وَإِنْ أَصَابَتْهُ ضَرَاءٌ
صَبَرَ فَكَانَ خَيْرًا لَهُ

Müminin durumu ne hoştur! Her hâli kendisi için hayırlıdır ve bu yalnız mümine mahsustur. Başına sevindirici bir şey gelirse şükreder; bu onun için hayır olur. Başına bir sıkıntı gelirse sabreder; bu da onun için hayır olur.

[Müslim, Zühd, 64 (2999)]

Gurbet hayatı sabrı da şükrü de sık sık imtihan eder: bir hastalık, iş kaybı, evlattan gelen bir dert, memleketteki anne babanın uzaklığı... Aynı gurbet bize nimetler de verir: helâl rızık, çocuklarımızın eğitimi, camimizin cemaati. Kâmil mümin darlıkta sabrı, bollukta şükrü kuşanır; iki kanadıyla uçan kuş gibi yolunu şaşırmas.

VIII. İNFAK VE AHDE VEFA: EMANETE SADIK MÜMİN

📖 ÂYET-İ KERÎME — Asla zararla sonuçlanmayacak ticaret

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ
سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ

Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı özenle kılanlar ve kendilerine verdiğimiz rızıktan başkaları için gizli açık harcaıyanlar, asla zararla sonuçlanmayacak bir ticaret umabilirler.

[Fâtır, 35/29]

İnfak, Allah'ın verdiği nimetlerden bir kısmını O'nun rızası için ihtiyaç sahipleriyle paylaşmaktır. Kur'an infakı imanin hemen yanında anar; çünkü malını paylaşabilen insan, kalbinin dünyaya bağlanmadığını göstermiş olur. Gizli infak riyadan korur, açık infak ise başkalarına örnek olur. Cami derneklerimizin yardım kolileri, öğrenci bursları, cenaze fonları ve depremzedelere uzanan eller, bu ticaretin gurbetteki şubeleridir.

📖 HADİS-İ ŞERİF — Emanet ve ahd

لَا إِيمَانَ لِمَنْ لَا أَمَانَةَ لَهُ، وَلَا دِينَ لِمَنْ لَا عَهْدَ لَهُ

Emanete riayet etmeyenin (kâmil) imanı, ahde vefa göstermeyenin (kâmil) dini yoktur.

[İbn Hanbel, III, 134]

Enes b. Mâlik (r.a.), Peygamberimizin bize hitap ettiği hemen her konuşmada bu sözü söylediğini nakleder. **Ahde vefa**, verilen söze ve yapılan anlaşmaya sadakatle bağlı kalmaktır. Rabbimiz «Ey iman edenler! Sözleşmeleri yerine getirin» (Mâide, 5/1) ve «Ahde vefa gösterin; çünkü ahid sorumluluk doğurur» (İsrâ, 17/34) buyurur. Peygamberimiz ise konuşunca yalan söylemeyi, söz verince sözünden dönmeyi ve emanete hıyanet etmeyi münafığın alâmetleri arasında saymıştır. (Buhârî, İmân, 24; Müslim, İmân, 107)

Gurbette ahde vefa çok geniş bir alandır: iş sözleşmesine ve mesaiye riayet, kiraya ve borca sadakat, randevuya zamanında gitmek, vergisini ve sigortasını dürüstçe ödemek, yaşadığımız ülkenin meşru düzenine uymak. Oturum izniyle, çalışma izniyle ya da vatandaşlıkla girdiğimiz her kapı bir sözleşmedir. **Kâmil mümin imzasının ve sözünün arkasında durur.**

IX. KÜRSÜDEN KALBE: KUR'AN'IN AYNASI VE YEDİ SÖZ

🎙️ **Aziz cemaat! Kâmil müminin vasıfları bunlarla sınırlı değildir; Kur'an bize daha geniş bir ayna tutar.**

KUR'AN'IN AYNASINDA MÜMİNLER

Vasıf	Âyet
Gayba iman ederler, namazı kılarlar, kendilerine verdiklerimizden hayra harcarlar.	Bakara, 2/3
Anlamsız, yararsız söz ve davranışlardan uzak dururlar.	Mü'minûn, 23/3
Emanetlerine ve ahidlerine sadakat gösterirler.	Mü'minûn, 23/8
Yeryüzünde vakarla yürürler; cahiller laf attığında «selâm» deyip geçerler.	Furkân, 25/63
Gecelerini Rablerine secde ederek, huzurunda durarak geçirirler.	Furkân, 25/64
Harcarken ne saçıp savururlar ne de cimrilik ederler; ikisi arasında dengeyi gözetirler.	Furkân, 25/67
Asılsız şeylere şahitlik etmezler; boş davranışlarla karşılaşınca onurluca çekip giderler.	Furkân, 25/72
«Rabbimiz! Bize mutluluk getirecek eşler ve çocuklar bahşet» diye dua ederler.	Furkân, 25/74

KÂMİL MÜMİN OLMA YOLUNDA YEDİ SÖZ — evimizin görünür bir yerine asalım

1	Namazımı huşû ile kılacağım. Vaktinde ve acele etmeden kılacak, namazımın beni kötülükten alıkoymasına izin vereceğim.
2	Her yerde aynı insan olacağım. Camide, evde, işte ve ekran başında Allah'ın beni gördüğünü unutmayacağım.
3	Dilimi koruyacağım. Yalan, gıybet ve kırıcı söz söylemeyecek; ya hayır söyleyecek ya da susacağım.
4	Gözümü ve ekranımı koruyacağım. Harama bakmayacak, doğruluğunu bilmediğim haberi paylaşmayacağım.
5	Evimde güzel ahlâkla yaşayacağım. Eşime, çocuklarıma ve anne babama en güzel davranışı göstereceğim.
6	Öfkemi yenecek, sabredip şükredeceğim. Affetmeyi bilecek, üç günden fazla küs kalmayacak; darlıkta sabrı, bollukta şükürü kuşanacağım.
7	Sözümü tutacak, rızkımı paylaşacağım. Emanete, borca, randevuya ve sözleşmeye vefa gösterecek; rızkımdan gizli ve açık infak edeceğim.

📖 HADİS-İ ŞERİF — Kâmil imanın ölçüsü

لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّىٰ يُحِبَّ لِأَخِيهِ مَا يُحِبُّ لِنَفْسِهِ

Sizden biriniz, kendisi için istediğini kardeşi için de istemedikçe (tam anlamıyla) iman etmiş olmaz.

[Buhârî, İmân, 7 (13); Müslim, İmân, 71 (45)]

İmanın kökü kalpte, meyvesi hayattadır; kâmil mümin camide de çarşıda da aynı insandır. Bu cumadan çıkarken kendimize bir soru soralım: Ağacımın en çok hangi dalı meyve bekliyor? Namazım mı, dilim mi, evim mi, sözüm mü? Bu hafta o dalı sulamaya niyet edelim ve Rabbimize yönelelim.

GURBETTE KÜRSÜ HATİMİ VE CEMAAT NİYAZI

🕌 Kıymetli kardeşlerim! Gönüllerimizi Rabbimize açalım.

🕌 KÜRSÜ DUASI — İstiâze, hamd ve salavat

أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ
وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ

Kovulmuş şeytanın şerrinden Allah’a sığınırım. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur. Peygamberimiz Muhammed’e, ailesine ve bütün ashabına salât ve selâm olsun.

[Hamd: Fâtiha, 1/2. İstiâze ve salavat: serbest dua lafzı]

🕌 KÜRSÜ DUASI — Kalplerimizi saptırma

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ
أَنْتَ الْوَهَّابُ

Rabbimiz! Bizi doğru yola erıştirdikten sonra kalplerimizi saptırma, bize katından bir rahmet bağışla. Hiç kuşku yok, lütfu bol olan yalnız sensin.

[Âl-i İmrân, 3/8]

Allah’ım! İmanı bize sevdire, onu gönlümüze sindire (Hucurât, 49/7); kalbimize yerleştirdiğin imanı ahlâkımıza yansıt. Dilimize doğruluk, kalbimize ihlâs, gözümüze hayâ, elimize helâl, ayakımıza istikamet nasip eyle. Namazlarımızı huşû ile kılmayı, sözümüzde durmayı, emanete sadık kalmayı bize kolaylaştır.

Rabbimiz! Bizi kâmil bir mümine yakışmayan söz, fiil ve davranışlardan uzak eyle. Evlerimizi güzel ahlâkla, sofralarımızı bereketle, komşuluklarımızı güvenle doldur. Gurbette bizi İslâm’ın güzel temsilcileri eyle; evlatlarımızı imanını hayatında yaşayan nesillerden eyle.

Allah’ım! Darlıkta sabredenlerden, bollukta şükredenlerden, öfkesini yenip affedenlerden eyle. Son nefesimizi imanla vermeyi, huzuruna yüz aklıyla çıkmayı nasip eyle. Bizi yalnız «Müslümanım» diyenlerden değil, İslâm’ı hayatında yaşayan kâmil müminlerden eyle.

Rabbenâ âtinâ fi’l-dünyâ haseneten ve fi’l-âhirati haseneten ve kınâ azâbe’n-nâr: Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, âhirette de iyilik ver; bizi cehennem azabından koru (Bakara, 2/201). Âmin. Velhamdü lillâhi Rabbi’l-âlemîn. **El-Fâtiha.**